

«Vi blir sett på
som svikere.»

BERNT HÅGENSEN, SAUEBONDE
UTEN ROVDYRTAP, TIL DAGBLADET

Innhold:

Scooterne inntar Rondane

Direktøren for Rondablikk
Høyfjellshotell gjør seg
klar til scooterturisme.
Turistforeningen fortviler.

• side 4

Regnskog i Hotell Opera

Hotell Opera i Oslo har
lagt 3200 kvadratmeter
merbau-parkett. Det
tropiske trevirket står på
«rødlista» for truede arter.

• side 6

Miljøfag i motbakke

Studentene svikter miljø-
fagene ved landets høg-
skoler. Men Naturforvalter-
studiet ved Norges
Landbrukshøgskole holder
stand.

• side 6

– Press politikkerne

Folk har for liten kunnskap
om klimaet. I tillegg er
opinionen selvtilfreds og
må gå hardere på
politikkerne, sier lederen av
FNs klimapanel til N&M
Bulletin.

• side 7

Snill sveitser

Apotekeren Joachim Wyss
fra Sveits elsker norsk
natur. Nylig ga han 531
000 kroner til Norges
Naturvernforbund.

• side 8

Flertall på Stortinget: Krever ny avfallspolitikk

(Foto: Ove Bergersen/NN/Samfoto)

Ap, KrF, Sp, SV og Venstre sørge for kompostering av alt våtorganisk avfall, slik som matrester og hageavfall.

**Et flertall på Stortinget vil at alt avfall
skal komposteres. Enten ved hjemme-
kompostering eller i større anlegg. I dag
komposteres bare 12 prosent.**

Hvert år kaster vi 1,4 millioner
tonn våtorganisk avfall her i
landet. Avfallet forurensrer og
skaper utslipp, men er en verdi-
full ressurs hvis det behandles
riktig.

• side 3

Suksess for NSB i Telemark

**Den nyåpnede Bratsbergbanen
i Telemark er blitt en suksess.
Etter en måneds drift kan
banen, som går mellom
Porsgrunn, Skien og
Notodden, notere en**

**fordobling av passasjer-
antallet som brukte buss på
samme strekningen. Toget
slår også bussen tidsmessig
med nærmere en halv time.**

• side 3

Fri ferdsel

Allerede i vinter kan det bli tillatt med organiserte og guidede snøscooterturer i hele landet. Kommunene skal også få

Leder

adgang til å åpne for scooterkjøring langs ubrøytede veier i skog og fjell.

Med klar instruksjon fra Miljøverndepartementet har Direktoratet for naturforvaltning (DN) åpnet for mer liberale regler. Det skjer samtidig med at åtte kommuner deltar i et prøveprosjekt hvor de selv forvalter motorferdsel i utmark. Men Miljøverndepartementet vil ikke en gang vente på resultatene før liberaliseringen blir gjort gjeldende for hele landet. Og forslaget kom beleilig nok like før stortingsvalget.

Mens abnorme hyttefelt, veier og andre tekniske inngrep spiser en stadig større del av norsk natur-åpner myndighetene de resterende delene for motorferdsel. Ordningen blir forsvart med særdeles tynn argumentasjon. Myndighetene tviholder på at kommunene selv kan avgjøre om de skal åpne for flere scooterløyper. Men hvor reelt er dette valget hvis høyfjellshotell og turoperatører i nabokommunen kan friste med scooter-turer til spektakulære fjelltopper og utsiktspunkt? Hvem vil nekte sine egne innbyggere inntekter og arbeidsplasser da? Som direktøren ved Rondablikk høyfjellshotell påpeker vil tillatelse til kjøring med scooter opplagt bli en konkurransefordel.

Med myndighetenes logikk blir neste naturlige skritt å åpne for fri ferdsel med terreng-motorsykler, slik at man kan komme seg frem med motor også om sommeren.

Skal kjøre på olivenolje

I fremtiden skal dieselbilene i EU kjøre på drivstoff med opptil 8 prosent planteolje.

Det skal økonomisk støtte og av-

giftsfritak på bio-olje bidra til. Olivenolje er aktuell som tilsetning i diesel, skriver Information. I enkelte europeiske land kan man få olivenolje på tilbud til lavere literpris enn diesel. Kostnadene for å endre den til

bio-drivstoff er minimal.

Bilindustrien har erklært seg enige i at 8 prosent planteolje ikke vil skade bilmotorene. Siden planteoljen er en del av naturens kretsløp, bidrar den ikke til netto CO₂-utslipp.

Banener med bærekraftig bøy

Fra og med 1. oktober blir det mulig å kjøpe økologiske, og etisk riktige produserte bananer i Norge.

I samarbeid med Norges Gruppen ASA og BAMA Gruppen AS, lanserer Max Havelaar Norge såkalte elefantmerkede bananer. Elefantmerket skal garantere en rettferdig handel mellom i-land og u-land. I oktober vil bananene være å få kjøpt i ti Meny-butikker i Oslo-området. Fra og med november vil bananene være å finne i de fleste av Norges Gruppens butikker på Østlandet, det vil si Meny, Bunn-pris, Kiwi, Joker, Ultra og Centra.

Giftfrie og etiske bananer venter på deg i butikken.

Miljöpartiet 20 år

Miljöpartiet De Gröna feiret 20-års jubileum 22. september. I motsetning til i Norge, hvor grønne partier ikke har fått fotfeste, har Miljöpartiet satt spor etter seg i svensk politikk. Partiet oppstod i 1981, som en protest mot de tradisjonelle partienes blokkdannelse, og som et direkte resultat av den omdiskuterte folkeavstemningen mot kjernekraft i 1980.

Et skår i gleden for tyve-åringen er at partiet har hatt en markert nedgang i den senere tid, og for tiden er under sperregrensen. Mandag 1. oktober ville bare 3,3 prosent av svenske velgere stemme på partiet ifølge meningsmålingsinstituttet Skop. Det er tredje gang på rad Miljöpartiet er under sperregrensen.

Ikke ozonhull over bebodde områder

Bebodde områder i de sørligste områdene av Sør-Amerika, rammes ikke av hullet i ozonlaget i år, melder Verdens meteorologiske organisasjon (WMO).

Ifølge organisasjonen skal ikke utbredelsen av hullet være så dramatiske som i de siste årene. Årets utgave av hullet er og-

så mer sirkelformet enn tidligere, noe som gjør at det kun er områder i Antarktis rammes.

Denne formen indikerer dess-

uten at hullet er mer stabilt og kommer til å holde seg i denne posisjonen lenger. Sørspissen av Argentina og Chile slipper med andre ord fri. I fjor målte WMO det største ozonhullet noensinne. (IPS)

Snart må alt komposteres

I fremtiden skal alt våtorganisk avfall innsamles og komposteres, mener flertallet på Stortinget.

N&M Bulletin
TONE MIKALSEN

Våtorganisk avfall inneholder viktige næringsstoffer som bør tilbakesendes til naturen. Dette tar politikerne på alvor, noe som kan føre til krav om innsamling og kompostering om få år.

En innstilling fra energi- og miljøkomiteen om rikets miljøtilstand skal ut på høring om kort tid. Der støtter komiteen regjeringens mål om fortsatt høy grad av gjenvinning av våtorganisk avfall. På sikt er målet at alt våtorganisk avfall skal komposteres. Bakgrunnen er at ved forbrenning blir energimengden for liten, og at store mengder fosfor brukes i kunstgjødsel. Dessuten begynner matjord å bli utarmet, og innholdet av organisk materiale og næringsstoffer i matjord er synkende, ifølge «Rikets miljøtilstand».

Kompostering er absolutt veien å gå. De andre europeiske

landene, som for eksempel Tyskland, går i samme retning, og komposteringsanlegget som samler inn våtorganisk avfall i Stavanger-regionen fungerer svært bra, sier Hallgeir Lange-land i energi- og miljøkomiteen.

SV-politikeren snakker da om komposteringsanlegget på Hogstad i Sandnes kommune. Det kostet 170 millioner kroner, og mottar 350 tonn våtorganisk avfall i uka. Anlegget produserer ukentlig 170 tonn matjord.

Miljøgevinst

I dag komposteres bare 12 prosent av det våtorganiske avfallet i Norge.

– Er det realistisk å tilstrebe at hele Norges befolkning skal kompostere?

– Vi bor i et land med spredt bebyggelse. Det er ikke sikkert at miljøgevinsten er stor dersom man må transportere avfallet over lange avstander til et komposteringsanlegg. Dette er ting vi

må undersøke nærmere, sier Langeland.

Ved å hjemmekompostere slipper man å transportere avfallet, og man kan bruke den ferdige komposten i egen hage. Flere kommuner, blant annet Stavanger, gir fradrag i renovasjonsgebyret ved hjemmekompostering.

Nei-partiene sier ja

I innstillinga viser KrF, V, Sp og SV til EU, hvor det jobbes med et kompostdirektiv. I direktivet er det nedfelt krav om innsamling og kompostering av våtorganisk avfall fra tettsteder med over 10.000 innbyggere innen tre år, og for tettsteder med over 2000 innbyggere innen fem år. De nevnte Nei til EU-partiene mener dette også bør bli gjeldene i Norge.

– Hvis EU innfører et slikt direktiv kommer Arbeiderpartiet til å støtte det, sier Ap-politikeren Gunn Karin Gjøl i energi- og miljøkomiteen. Hun tilføyer at uavhengig av EU, ønsker partiet å stoppe forbrenningen av våtorganisk avfall.

– Men vi må selvsagt se litt på transportavstandene, og om det vil lønne seg for miljøet totalt sett, sier Gjøl.

Rådgiver i Miljøverndepartementet, Olav Rostad, har foreløpig ikke noe svar på hvordan de skal sette et eventuelt vedtak ut i praksis.

– Det er det for tidlig å si noe om. Politikerne vil snart få «Rikets miljøtilstand» i fanget, dessuten skal Statens forurensningstilsyn (SFT) gi sine synspunkter, påpeker Rostad.

▼ fakta

• Våtorganisk avfall er definert som lett nedbrytbart organisk avfall, og omfatter mat-, næringsmiddel-, park- og hageavfall. Det skapes omtrent 1,4 mill. tonn våtorganisk avfall per år i Norge.

• Når våtorganisk avfall deponeres dannes metangass, som er en meget hissig klimagass. I tillegg oppstår det problemer med forurenset slurv. Det er bakgrunnen for at det ble innført forbud mot deponering av våtorganisk avfall i Oslo og Akershus. Ved å kompostere avfallet får man et produkt som kan brukes til gjødsel og jordforbedrende middel. Komposten inneholder viktige næringsstoffer som nitrogen, fosfor, kalium og humus.

• I tillegg til kompost vil en få dannet biogass (60 prosent metangass) som kan brukes til mye forskjellig. Metangassen kan brennes eller gi varme, eller den kan brukes til drivstoff for transport.

• Brenning av våtorganisk avfall kan føre til utslipp av helsefarlige stoffer, for eksempel dioksiner.

Alt kan gjenvinnes

Tormod Briseid i Norsk kompetansesenter for avfall og gjenvinning (Norsas), har tro på at alt våtorganisk avfall skal kunne gjenvinnes.

– Det kan gjøres ved utrøtning, kompostering eller annen behandling. Forbrenning av våtorganisk avfall gir dessuten

lite eller ingen energi, og har mer som funksjon å fjerne avfallet. Dersom transportavstanden for avfallet er stor kan det være riktigere med forbrenning, påpeker han.

Når det gjelder forbrenning forteller Briseid at regelverket i Norge kun tar hensyn til energitilførsel av den energien som dannes ved forbrenning, og ikke

materialets brennverdi. Han viser til et regelverk i EU hvor det arbeides med å stille krav til avfallets brennverdi.

– Avfallet må være sortert slik at det bare inneholder avfall med høy brennverdi, understreker Briseid.

I dag bidrar avfall til 7 prosent av de samlede norske klimagassutslippene.

Natur & miljø Bulletin

Redaktør: Audun Garberg (tlf: 22 40 24 25)

Redaksjon: Jens Petter Toldnes (tlf: 22 40 24 23),
Tone Mikalsen (tlf: 22 40 24 24)

Adresse: Postboks 342 Sentrum, 0101 OSLO,
Tlf: 22 40 24 00, Faks: 22 40 24 10. e-post: redaksjonen@naturvern.no

Abonnement: 280/år (privatpersoner), 600/år (bedrifter)

Annonser: HS media, tlf: 62 94 10 30 Faks: 62 94 10 35

Utgiver: Norges Naturvernforbund. Web: www.naturvern.no

Trykking: GAN Grafisk AS

Neste utgave: 19.10.2001

fagpressen

Statens dykkerskole
Statlig videregående skole
for utdanning av yrkesdykkere.
Spesialkurs dekker krav internasjonalt.
Telefon: 55 51 12 00
Web: statens-dykkerskole.no
Skålevikveien 60 • 5178 Loddefjord

Telemark
Enøk
Miljø
Telefon 35 93 38 00

Annonser i
N&M Bulletin!

Ring HS Media på
telefon: 62 94 10 30

Klart for scooterturisme

Direktøren ved Rondablikk Høyfjellshotell jubler over at myndighetene åpner for scooter-turisme.

N&M Bulletin
AUDUN GARBERG

I vinter kan det bli tillatt med organiserte tursturer med snøscooter i hele landet. Kommunene vil i så fall stå fritt til å åpne slike ruter for private. Eneste forutsetning er at turistløypene skal gå til «lavvo, fjellgård eller lignende».

Nær nasjonalpark

Forslaget blir meget positivt møtt av direktør Svend-Erik Krogh ved Rondablikk Høyfjellshotell.

– Mange eldre har spurt om å bli fraktet innover slik at de får se viddene og mer av naturen. Ellers må de bare hinke og spasere rundt hotellet, sier Krogh.

Høyfjellshotellet ligger på Kvamsfjellet, 910 meter over havet, og bare 45 minutters gange fra landets eldste nasjonalpark, Rondane. Legger du til 2–3 timer ekstra er ti fjelltopper over 2000 meters høyde innen rekkevidde – tidene er vel og merke basert på at du bruker beina.

– Rondablikk ligger litt spesielt til, helt inntil nasjonalparken. Inn der vil det jo aldri bli anledning til scooterkjøring. Men rundt omkring ellers er det opplagt aktuelt, sier Krogh.

– Hyggelig for alle

Hotelldirektøren understreker at scooter-turene må arrangeres på en seriøs måte.

– Jeg liker ikke villmannskjøring i det hele tatt. Det har

ikke noe med Rondane å gjøre. Scooterne må følge ferdig oppkjørte løyper som er egnet for det, og i en hastighet som ikke sjenerer andre. Det er hyggelig for alle – ikke bare de som er racere på ski – å komme seg litt ut, sier Krogh. Han tror det er mulig å unngå konflikter med skiløpere.

Konkurransfordel

– Ja, vi må lage spesielle traséer som ikke er alt for lange. Det er ikke snakk om å kjøre milevis, men legge opp en rundløype som ikke kommer i konflikt med de som går på ski.

– Kan det være aktuelt med scooter-turer kommende vinter?

– Det er opplagt at vi vil legge inne en søknad hvis kommunen vil være med på en diskusjon om dette. Det kan være en konkurransefordel å ha en slik tillatelse. Det er jo ikke noe problem å frakte folk rundt på slike pene transportsleder. ■

▼ fakta

- Direktoratet for naturforvaltning (DN) har foreslått mer liberale regler for scooterkjøring. Ovenfor N&M Bulletin (nr. 15) innrømmer DN at Miljøverndepartementet har instruert dem om å fremme forslaget.
- Reglene åpner for organiserte turer med snøscooter, når «...turopplegget er organisert av en turistbedrift...» Det åpnes også for kjøring med snøscooter til hytter langs ubrøytet vel.
- Det blir opp til kommunestyrene om de vil tillate slik kjøring i sin kommune.
- Reglene er nå ute til høring med frist 1. november, og skal etter planen gjøres gjeldende fra kommende vinter.

Forbyr motorferdsel

I Montana blir motorferdsel i utmark nå forbudt av hensyn til dyrelivet. Vedtaket er svært viktig for grizzlybjørnen.

Motorferdsel i utmark er i ferd med å bli et betydelig problem i USA. I løpet av perioden 1990–98 økte antallet terrengkjøretøy med 150 prosent, og en stor sammenslutning av miljøorganisasjoner har kjempet hardt for et lovforslag som kan begrense denne aktiviteten, melder nyhetsbyrået ENS.

I delstaten Montana har myndighetene nå gått med på en lov som vil forbyr all motorisert ferdsel i områder hvor det ikke er gitt spesiell tillatelse.

– Grizzlybjørner trenger store

områder urørt villmark for å overleve. Terrengkjøretøyer er derfor like ille som bulldozere for bjørnen. Konfliktnivået med mennesker øker og bjørnene blir jaget vekk fra sine naturlige matkilder, sier Louisa Willcox i miljøorganisasjonen Sierra Club's Grizzly Bear Ecosystem Project.

– Retten har innrømmet at motorferdselen er et problem. Dette er en stor seier for grizzlybjørnen, sier Sanjay Narayan i organisasjonen Earthjustice som har målbåret bjørnens og miljøsidens interesser i saken. ■

– Et forfallstegn

– Å motorisere friluftslivet er et forfallstegn, sier styreleder Øystein Dahle i Turistforeningen. Han utelukker scooter-turisme til foreningens mange hytter.

Dahle er skuffet over at myndighetene nå overlater ansvaret for scooterløyper til kommunene, før et prøveprosjekt med ordningen er ferdig.

– Poenget med forsøket var å samle informasjon fra hele landet. Å introdusere dette før prøveprogrammet er ferdig og lærdommen analysert og drøftet, er helt urimelig, sier Dahle.

Han er imidlertid ikke motstander av å delegere mer miljømakt til kommunene.

– Jeg har forståelse for den grunnleggende tenkningen om å desentralisere naturforvaltningen nærmere de menneskene det gjelder, sier Dahle.

Turistforeningen og Naturvernforbundet arbeider sammen

med andre friluftslivs- og miljøorganisasjoner for å opprette Forum for natur og friluftsliv. Forumet skal ha avdelinger i alle fylker, og ideelt sett i alle kommuner, og representere natur- og miljøinteresser lokalt. Øystein Dahle er bekymret for at man ikke får tid til å bygge opp forumet før kommunene overtar ansvaret for scooterkjøring.

– Desentraliseringen risikerer å bli helt mislykket dersom man ikke får til tilsvarende prosesser lokalt, som vi har sentralt.

– Vil Turistforeningen tillate scooter-turisme til sine hytter?

– Helt utelukket. Å motorisere friluftslivet er et forfallstegn, fastslår Dahle. ■

Ødelagt regnskog i Hotell Opera

Hotell Opera i Oslo har lagt 3200 kvadratmeter merbau-parkett. Det er et tropisk trevirke som står på den internasjonale «rødlista» over truede arter.

N&M Bulletin
TONE MIKALSEN

Det er ikke bare hagemøbler som ødelegger regnskogen. Parkett av tresorten merbau er en av varene som lages av regnskogstømmer. Tømmeret kommer fra regnskogen i Indonesia og Malaysia, som er sterkt truet av hogst. Hvert år selges det minst 120.000–150.000 kvadratmeter merbau-parkett, og Hotell Opera i Oslo har lagt 3200 av disse kvadratmeterne i sitt hotell.

– Vi ble forsikret av entreprenøren at merbau var hogget på sted hvor etterveksten var sikret, sier konserndirektør i Olav Thon-gruppen, Øystein Trøseid.

– Ikke stol på informasjonen

Men kampanjeleder Nils Hermann Ranum i Regnskogsfondet sier at en ikke alltid må stole på opplysningene en får.

– En må passe på at opplysningene stammer fra en uavhengig kontrollgruppe, sier han.

Trøseid påstår at de er opptatt av å ta vare på miljøet, og har blant annet holdt seg unna teak. De vil ikke bruke merbau neste gang de skal legge parkett, hvis de ikke får klarsignal fra sikre kilder om at merbauen er forsvarelig hogget.

– Men Hotell Opera må ikke glemme at det finnes andre trevirker som står på rødlista. Vi vet at det er vanskelig å kontrollere dette for forbrukeren, og derfor ønsker vi et kontrollorgan som

kan gjøre dette for kunden, sier Ranum.

Ulovlig hogst

Sørøst-Asia er det området i verden med høyest avskoging. Regnskogen er under strekt press i dette området, og det er altså her noe av trevirket i Hotell Opera kommer fra. Ranum forteller at årsaken til avskogingen er stor etterspørsel etter tropisk tømmer, og at myndighetene har drevet en uforsvarlig hogstpolitikk.

– Store skogsområder i Indonesia og Malaysia er ryddet for å gi plass til plantaser. Ulovlig hogst har også vært et stort problem. I Indonesia regner vi med at om lag 70 prosent er ulovlig hogst. Den omfattende hogsten gjør at Merbau kan bli utryddet om få år, opplyser han.

Forbud

Han mener hotell er nødt til å ta ansvar for å unngå regnskogstømmer som merbau, og i stedet bruke alternative parketttyper.

– Alt tropisk trevirke bør være FSC-sertifisert. Det er den eneste sertifiseringsordenen som har tilfredsstillende miljømessige og sosiale kriterier, påstår Ranum. Han tilføyer at Forest Stewardship Council (FSC) er en uavhengig tredjepart som Regnskogsfondet ikke har noen tilknytning til.

– Rovhogst i regnskogen fører til så store problemer at myndighetene bør innføre forbud mot handel med tropisk trevirke som ikke er hogd på en garantert bærekraftig måte. Hittil har ikke norske myndigheter vært villige til å innføre dette. Da er Hotell Opera og andre som kjøper tropisk parkett nødt til å forsikre seg at trevirket ikke ødelegger regnskogen, sier Ranum.

Hotell Opera ble forsikret av entreprenøren at merbau var hogget på sted hvor etterveksten var sikret. Ikke stol blindt på informasjonen, mener Regnskogsfondet. (Foto: Tone Mikalsen)

Hotell Opera ligger i Bjørvika i Oslo. Konserndirektøren var ikke klar over at merbau var utryddingsstruet.

▼ fakta

Kommersiell tømmerhogst regnes som den fremste trusselen mot den økologiske balansen i regnskogene. Tømmersekskaper rykker inn i stadig nye regnskogsområder, og resultatet er flere skogbranner, utryddelse av arter og ødelagte lokalsamfunn. I tillegg skaper tømmerhogsten betydelige skader på skogen. Norsk import av tropiske treprodukter til byggevarer var i fjor nærmere 120 millioner kroner. Godt over halvparten av importen er ubearbejdede varer, som benyttes til dør og parkett-produksjonen. Den totale omsetningsverdien er langt høyere enn importverdien.

Tog fordoblet passasjerantall

Passasjerantallet er blitt fordoblet etter at buss ble erstattet med tog på Bratsbergbanen i Telemark.

N&M Bulletin
AUDUN GARBERG

Etter en måneds togdrift kan Bratsbergbanen mellom byene Porsgrunn, Skien og Notodden telle 4851 passasjerer. Da strekningen ble betjent av buss, var gjennomsnittlig antall passasjerer 2300 i måneden.

Med trafikken vi hadde på buss lå vi an til 27.000 reisende i året. Nå ligger vi an til å komme opp i 60.000. På litt lenger sikt er målet 90.000 reisende årlig, forteller daglig leder Roald Stalle-

mo i Bratsbergbanen. Da er banen tilbake der den var før nedleggning i oktober 2000.

Stallemo mener årsaken til økt passasjerantall er reisetid og komfort.

– Toget bruker 20–25 minutter kortere tid enn buss fra endepunkt til endepunkt. Og veien har forferdelig dårlig standard.

Folkekrav

Nærmest hele Telemark har stått bak kravet om å få tilbake togdrift på Bratsbergbanen, deriblant de berørte kommunene,

fylkeskommunen, fagforeninger og miljøorganisasjoner. På grunn av sitt arbeid for å få banen på skinner er fylkeskommunen og Naturvernforbundet i Telemark nominert til miljøprisen «Synergi 21» som Miljøverndepartementet skal dele ut i oktober.

Tog på alle avganger

Nå arbeider NSB for å erstatte buss med tog på alle avganger. Fortsatt kjører nemlig buss på enkelte ruter om kvelden og i helgene, på grunn av mangel på personell i NSB.

– Vårt primære mål er å få dette i gang og levere det vi skal. Deretter skal bussene erstattes med tog. Når vi har kommet så langt kan vi vurdere hvilken frekvens vi skal ha i fremtiden,

forteller Stallemo.

– Det er et sterkt ønske fra naturvernere og politikere å ha tog hver time. Med dagens kjørebane krever det tre togsett, noe jeg ser på som urealistisk. Men en oppgradering med faste avgangstider annenhver time, eller hvert 90-ende minutt er noe vi skal vurdere. Kollektivtrafikken fungerer best hvis den går etter et fast mønster.

– Er Bratsbergbanen kommet for å bli denne gang?

– Utgangspunktet er NSBs fireårige avtale med staten fra nyttår 2002. I denne avtalen ligger Bratsbergbanen inne, men penger til å følge opp avtalen bevilges over statsbudsjettet hvert år, påpeker Stallemo. ■

Lunken studieinteresse for miljøfag

Også i år kom samtlige kvalifiserte søkere inn på natur- og miljøstudiet ved Høgskolen i Telemark. Ved Høgskolen i Nord-Trøndelag er studium i miljøøkonomi og -ledelse lagt ned.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT) har en rekke miljørelaterte studier, uten at dette frister studentene i nevneverdig grad.

– Studiet for miljøøkonomi- og ledelse har vi kuttet ut i år. Der var det bare det bare en søker, sier Åse Irene Skatland ved avdeling for samfunn, næring og natur ved HiNT.

Ifølge Skatland er det bedre

stilt ved tre-årig studium i naturforvaltning, mens skogbruksstudiet har nådd et bunnivå.

– I år er det bare tatt opp 13 studenter. Normalt skulle det ha vært 30. Seks av de 13 er russere, så skogbruk ser ikke ut til å være populært for tiden, sier hun.

Bølgedal i Telemark

Et stadig bedre studietilbud til tross: Det er liten interesse for å søke seg inn på natur- og miljøstudiet ved Høgskolen i Telemark (HiT). I likhet med i fjor ble samtlige kvalifiserte søkere tatt opp.

– Vi velger å tro at det er en bølgedal vi kommer oss opp av. Vi har sett eksempler på at populariteten blant ulike studieretninger skifter fra år til år tidligere også, sier instituttleder Synne Kleiven ved natur- og miljøstudiet ved HiT.

Likevel har høgskolen endret studiet en del i de senere årene for å gjøre det mer attraktivt.

– I år har vi innført et ett-årig studium i miljøfag. Dette er tenkt som påbygging til andre utdanninger, for eksempel lærerut-

danning, sier Kleiven.

Også sykepleiere kan få ett-årig påbygging til utdannelsen sin innen miljørettet helsevern. De flerårige studiene innen miljøfag er delt inn i hovedretningene naturforvaltning og miljørettet helsevern.

– Naturforvalterstudentene har tradisjonelt hatt noe vanskeligere for å få jobb, mens studentene på miljørettet helsevern er svært ettertraktet på arbeidsmarkedet. I fjor ble det også mulig å ta hovedfag innen dette fagområdet, sier Kleiven.

Som i fjor på NLH

Ved Norges landbrukshøgskole (NLH) på Ås var det i år 98 søkere til naturforvalterstudiet.

– I fjor var det 97 søkere, så dette er jo så godt som identisk, sier Knut Løvold ved studieavdelingen.

Likevel velger NLH å ta opp betydelig flere studenter, 42, mot 30 i fjor.

– Dette gjør vi for å utnytte de forskjellige kurstilbudene fullt ut, sier Løvold. ■

– Stort behov for klimakunnskap

Folk vet ikke nok om konsekvensene av klimaendringer. – En av våre største utfordringer er å utdanne folk om problemene og løsningene på klimaendringer, sier lederen i FNs klimapanel.

N&M Bulletin
AUDUN GARBERG

Folk kjenner sannsynligvis ikke til omfanget og konsekvensene av menneskeskapte klimaendringer, sier lederen for FNs klimapanel, Robert T. Watson til N&M Bulletin.

– Det gjelder spesielt i utviklingsland hvor klimaendringer kan få store og irreversible konsekvenser for vannforsyning, mat, helse, skogbruk og økologiske systemer, sier Watson.

– I industrilandene tror jeg en del folk vet mer om dette, men vi har ikke gjort en god nok jobb med å utdanne opinionen. En av våre største utfordringer er å utdanne folk om problemene og løsningene på klimaendringer.

– Hva med politikerne?

– Dette er helt klart ikke et emne flertallet gir høyest prioritet. Opinionen er selvtillfreds og

har ikke lagt press på politikerne for å handle, sier Watson.

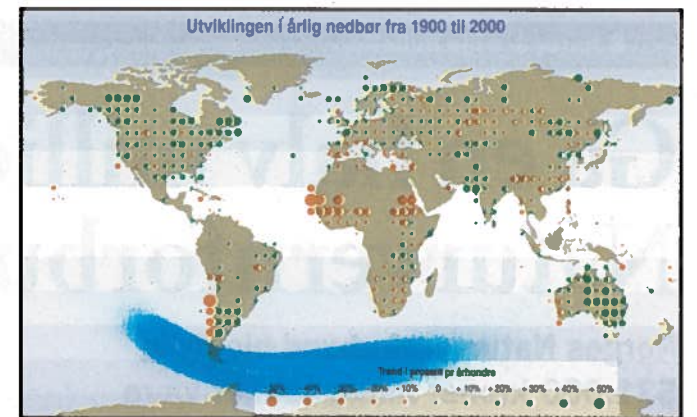
Skyer og støv

Mandag 1. oktober vedtok FNs klimapanel (IPCC) en rapport som utgjør siste del av Climate Change 2001. Rapporten inneholder de viktigste delene av tre større rapporter som kom tidligere i år.

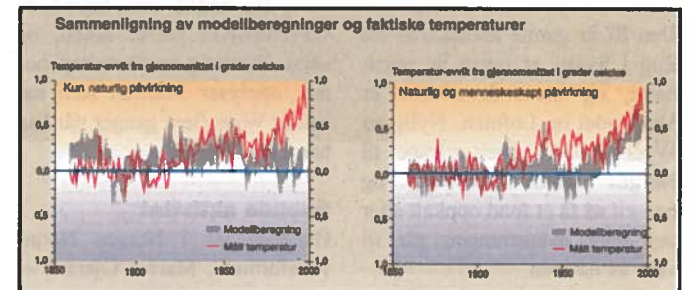
– Hva er de vanskeligste spørsmålene i klimaforskningen?

– Vi må forstå mer av den hydrologiske siden: hvordan endringer i skyer og støvpartikler endrer klimaet. Vi må også gjøre langt mer arbeid med å undersøke hvilke konsekvenser klimaendringer får for jordbruk, vannressurser og skogbruk, sier Watson til N&M Bulletin.

– Dessuten må vi arbeide mer med å forstå hvordan man får ny teknologi inn på markedet. Da må vi se nærmere på energikostnadene og kostnadene med Kyoto-protokollen.

I løpet av forrige århundre økte nedbøren i gjennomsnitt, mens den sank over ørkenregionene i Afrika og Sør-Amerika. – Vi har sett en økning i svært kraftig regnvær som igjen fører til mer flom, sier lederen for FNs klimapanel, Robert T. Watson.

Grå linje er forskernes modell, mens den røde streken er faktisk temperatur. Til venstre ser man hvordan forskerne antar temperaturen ville vært uten menneskelig påvirkning, mens man til høyre har tatt hensyn til menneskeskapte utslipp.

Kraftigere regn

Den siste rapporten fra FNs klimapanel viser at nedbøren i blant annet Norge har økt kraftig de siste 100 årene.

– I noen regioner av verden har nedbøren økt, i andre er den redusert. Men noe av det viktigste er at vi har sett en økning i svært kraftig regnvær som igjen fører til mer flom. Samtidig har lettere nedbør blitt redusert, noe som har ført til mer tørke i andre deler av verden. Det har med andre ord vært endringer både i type nedbør og mengden. Typen regn er sannsynligvis viktigere enn den totale mengden, sier Watson.

Vanskelig å vite lokalt

Når det gjelder temperaturen er det særlig utviklingen de siste 30 årene forskerne har vanskelig for å forklare uten å ta hensyn til menneskelig påvirkning (se graf).

– Vi gjør en ganske god jobb med å forutse klimaendringer på globalt nivå, men det er knyttet stor usikkerhet til beregningene av klimaendringenes effekt på lokalt og regionalt nivå.

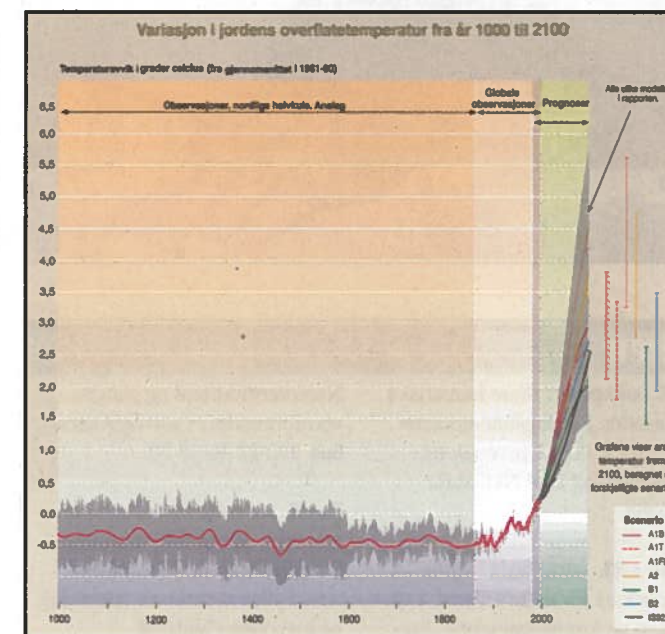
– Hvor mye av klimaendringene er menneskeskapt?

– I løpet av de siste 50 årene har mennesket forårsaket det meste av den globale oppvarmingen. Men om det er 50, 70 eller 100 prosent kan vi ikke si sikkert. Det vi kan si er at vi mennesker endrer klimaet og vi vil endre det enda mer i tiden som kommer, konkluderer Watson.

Grafene stammer fra rapporten «IPCC Summary for Policymakers and synthesis report on climate change» som utgis av Cambridge University Press i desember. Figurene er laget av Philippe Rekacewicz ved Grid-Arendal, og oversatt av N&M Bulletin. ■

PORSGRUNN KOMMUNE

Variasjoner i jordens temperatur, og anslått økning frem til 2100.

Ga en halv million til Naturvernforbundet

**Norges Naturvernforbund ble nylig
531.000 kroner rikere takket være
sveltseren Joachim Wyss.**

N&M Bulletin
TONE MIKALSEN

Den 87 år gamle apotekeren fra Zug i Sveits er betatt av norsk natur, og blant favorittene er Vestlandet og Lofoten. Nylig ga Wyss 100.000 sveitserfranc til Norges Naturvernforbund, og han vil nå få et fond oppkalt etter seg hvor avkastningen går til vern av naturen.

Det er ikke første gang Wyss bidrar økonomisk. Da Trysilvassdraget var truet med utbygging tidlig på 70-tallet ga sveltseren 30.000 kroner i støtte til vern. Også da Forra i Nord-Trøndelag var truet, var sveltseren rundhåndet. Oppslag med Wyss i Dagbladet førte til at en norsk apoteker ikke ville være dårligere, og ga et tilsvarende beløp.

55 ganger i Norge

Wyss besøkte Norge første gang i 1939. Siden den gang har han krysset den norske grensen 55 ganger. Tidligere generalsekretær i Norges Naturvernforbund,

Magne Midttun, kom i kontakt med Wyss første gang i 1966.

– Da hadde han funnet en vervebrosjyre på et hotell, og søkte livsvarig medlemskap hos oss, opplyser Midttun som har truffet Wyss flere ganger når han har vært i Norge.

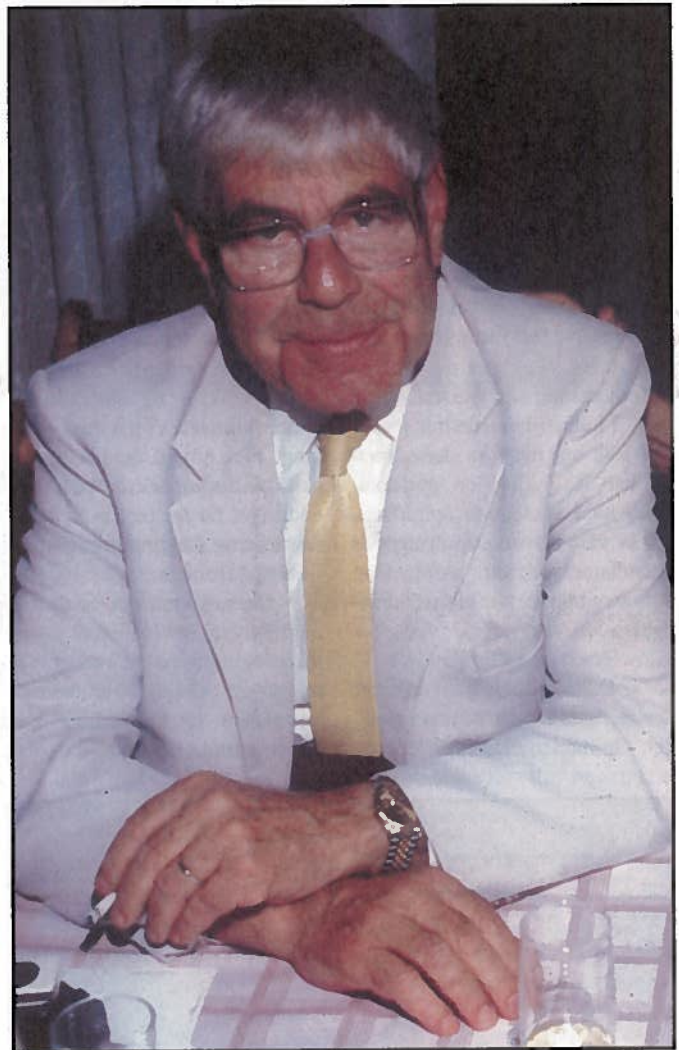
Økende aktivitet

Økonomisjef i Norges Naturvernforbund, Marius Gjerset, er naturlig nok svært glad for gaven.

– Dette er en kjempegave som vil bli forvaltet på en langsiktig måte i et vernefond, sier Gjerset. Han tilføyer at lederen i Naturvernforbundet, Erik Solheim, skal lage statutter om hvordan gaven skal forvaltes i fondet.

– Gaven kommer nok til å øke aktiviteten i Naturvernforbundet, tror Gjerset. ■

Joachim Wyss er betatt av norsk natur. Blant favorittene er Vestlandet og Lofoten.

(Foto: Magne Midttun)

Kalenderen

6. oktober: Effekter av klimaendringer. Lørdagsuniversitetet i Bergen. Arr: Universitetet i Bergen og Den Nationale Scene.

13. oktober: Is og klima. Lørdagsuniversitetet i Bergen. Arr: Universitetet i Bergen og Den Nationale Scene.

13. - 14. oktober: Seminar om Sellafjell. Arr: Naturvernforbundet i Hordaland. Tlf: 55 30 06 60.

17. - 19. oktober: Synergi21 – konferanse om bærekraftig utvikling lokalt og nasjonalt, i Stavanger. Arr: MD og KS, tlf: 51 59 81 00.

20. oktober: Store klimatiske episoder. Lørdagsuniversitetet i Bergen. Arr: Universitetet i Bergen og Den Nationale Scene.

20. - 21. oktober: Inspirasjonskurs for naturvernere, LOs kurs- og konferansesenter, Sørmarka ved Oslo. Arr: Østkantens

Naturvernforbund og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus. Tlf: 22 38 35 20

7. - 8. november: Konferanse om etikk og naturforvaltning, Erkebispegården i Trondheim. Arr: Fylkesmennene i Trøndelag og biskopen i Nidaros. Tlf: 73199005.